

היום נלמד בעזרת ה':

ברכות דף מה

למדנו במשנה לעיל שהשונה מים **לצמא** מברך שהכל. לעומת זאת השונה מים כי 'חנקתיה אומצא' (= נתקעה לו חתיכת בשר בגרונו) לא מברך שהכל.

למדנו במשנה לעיל שלדעת רבי טרפון השונה מים מברך ברכה ראשונה 'בורא נפשות'. הגמרא פוסקת "פוק חזי מאי עמא דבר" (= צא ותראה איך כולם נוהגים, שהמנהג הוא לברך שהכל בתחילה ובורא נפשות בסוף).

הדרן עלך ביצד מברכין

פרק שביעי. משנה: שלושה שאכלו פת ביחד, חייבים לזמן ביחד את ברכת הזימון (= "נברך שאכלנו משלו").

ואף אם אכל דברים הדומים לאיסור יכול להצטרף לזימון, כגון שאכל: דמאי (= ספק מעושר), או מעשר ראשון שהופרשה ממנו תרומת מעשר אבל לא תרומה גדולה, או מעשר שני והקדש שנפדו ולא הוסיף חומש על פדיונם. וכן השמש שאכל כזית והכותי מצטרפים לזימון.

לעומת זאת אם אכל דבר איסור ממש, כגון: טבל (= לא מעושר), או מעשר ראשון שלא הופרשה ממנו תרומת מעשר, או מעשר שני והקדש שלא נפדו, אינו מצטרף לזימון, כיון שאין מזמנים על אכילת איסור. וכן השמש שאכל פחות מכזית והגוי אינם מצטרפים לזימון.

נשים, עבדים, וקטנים, לא מצטרפים עם שני אנשים להיחשב כשלושה לזימון. נחלקו התנאים עד כמה מזמנים (= מהו שיעור האכילה בכדי שיוכל להוציא את האחרים ידי חובתם בברכת המזון).

גמרא: את חובת הזימון בשלושה אנו לומדים מהפסוק: "גִּדְלוּ לָהּ אֶתִי וּנְרוֹמְמָהּ שְׁמוֹ יִתְּדוּ", שמשמעותו שהיחיד פונה לשנים "גִּדְלוּ לָהּ" "ביחד אֶתִי". או מהפסוק: "כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא קְבוֹ גִּדְל לְאַלְהֵינוּ" גם כאן היחיד פונה לשנים כנ"ל.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

נחלקו רב ורבי יוחנן האם **שנים** שאכלו ביחד יכולים לזמן אם רצו, או לא. ומהמשנה שלנו שכתבה ש"שלושה שאכלו כאחת חייבים לזמן" אין הוכחה, כיון שהכוונה שבשלושה יש חובה לזמן, אבל בשנים יתכן שיש להם רשות לזמן.

הגמרא מנסה להוכיח מהמשנה לקמן - ששלושה שאכלו כאחת חייבים לזמן, ואסור להם להיחלק ולברך כל אחד לעצמו, כיון שהם מפקיעים בזה את חובת הזימון. ואם לשנים מותר לזמן מה בכך שאחד מהם ילך? והרי חובת הזימון לא הופקעה כיון שהיא נשארה על השנים הנותרים! מוכח מכאן שלשנים אסור לזמן. הגמרא דוחה ראיה זו, שיתכן שמותר לשניים לזמן ואעפ"כ אסור לשלושה להיחלק, כי הם אכן מפקיעים את חובת הזימון ונשארים עם רשות לזמן (וגדול המצוה ועושה ממי שאינו מצוה).

וכן מהברייתא שאומרת שהשמש מצטרף לשנים לזימון אי אפשר להוכיח שצריך שלושה, כיון שהם מעדיפים להכניס את עצמם לחיוב זימון (גדול המצוה ועושה... כנ"ל).

הגמרא מנסה להוכיח שלשנים מותר לזמן מברייתא שאומרת ששנים יכולות לזמן לעצמן אם רצו. והרי שלוש ואפילו מאה נשים נחשבות כשני אנשים לענין זימון (כיון שאינם חייבות בזימון), א"כ מוכח שלשנים מותר לזמן. הגמרא דוחה ראיה זו שבשיש שלוש נשים יש ריבוי "דעות" - שיכולות לזמן כיון שמתקיים הפסוק **גְדֹלוּ לַה' אֹתֵי וּבְרוּמָהּ שְׁמוֹ יְחַדְדוּ**, מה שלא מתקיים בשני אנשים.

שלושה שהתחייבו בזימון ויצא אחד מהם לשוק - קוראים לו ומודיעים לו שרוצים לזמן, ודי בכך שהוא פונה אליהם ממקום עומדו ואינו צריך לחזור ולשבת עמהם. ודווקא אם הוא במרחק כזה שהוא שומע את קולם ועונה עמהם. כל זה בשלושה, אבל כשהם **עשרה** - הוא צריך לחזור ולשבת עמהם, כיון שאין זה דרך ארץ להזכיר שם שמים בפחות מעשרה היושבים יחד.

שנים שאכלו ביחד מצוה עליהם להיחלק (= שכל אחד יברך לעצמו).

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

שלושה שהתחייבו בזימון ואחד מהם רוצה ללכת, עליו לחכות שיגמרו השנים. וכששנים רוצים ללכת, על היחיד להפסיק את סעודתו ולהצטרף עימם לזימון, ולאחר שיגיעו לברכת הזן יחזור ויגמור סעודתו.

אין זימון למפרע - דהיינו שלושה שהתחייבו בזימון ונחלקו וברכו כל אחד לעצמו, שוב אינם יכולים לזמן.

אחד שלא אכל, ונכנס למקום שהאחרים מזמנים, מה יענה אחריהם?

העונה אמן אחר ברכתיו של עצמו הרי זה מגונה, ובברכת "בונה ירושלים" הרי זה משובח כיון שהיא סוף כל ברכתיו, שהרי ברכת "הטוב והמטיב" שלאחריה היא מדרבנן.

מושגים בדף

ברכת הטוב והמטיב: "אותו היום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה 'הטוב והמטיב'. 'הטוב' - שלא הסריחו, ו'המטיב' - שניתנו לקבורה" (לקמן מח:).